

KNJIGA V DVOBOJU Z RAČUNALNIKOM IN TELEVIZIJO

1. UVOD

Številne raziskave kažejo, da otroci in mladostniki vedno več časa preživijo pred televizorji in računalniki, da postajajo tako rekoč medijsko zasvojeni. Svet medijev »ponuja neskončno veliko dražljajev za čutila, s katerimi otroci lahko zelo hitro postanejo zasvojeni, imuni na čustvene strese in nesposobni oblikovati družbeno sprejemljive čustvene odzive.« (Erjavec, Volčič, 1999). Otroci se seveda raje odločajo za gledanje televizije in druge elektronske medije, saj to ne zahteva toliko truda kot ustvarjalno delo in branje knjig. Strokovnjaki pa ugotavljajo, da hitro spreminjajoči se prizori in podobe zmanjšujejo otrokovo sposobnost dolgotrajne pozornosti, prekomerno gledanje televizije pa tudi zmanjšuje raznolikost besedišča in ubija ustvarjalnost. Tudi jaz pri pouku slovenščine že nekaj časa opažam, da veliko učencev vedno težje prebira domača branja, da jih vedno manj opravi bralno značko in da imajo otroci vedno slabše razvite jezikovne veščine, zaradi česar se tako ustno kot pisno težje izražajo. Prava spodbuda za podrobnejšo analizo stanja pri mojih učencih pa je prišla nekega torka med prvo šolsko uro pri obravnavi obnove in ocene knjige ter filma. Za uvodno motivacijo so morali učenci navesti svoj najljubši film in najljubšo knjigo. Odgovore sem sproti zapisovala na tablo. Pri filmih smo bili hitri; brez oklevanja so naštevali svoje najljubše filme, večina je vse omenjene filme poznala, zato so se nanje tudi aktivno odzivali. Zadeva se je zapletla pri najljubši knjigi; odgovori so prihajali počasi, z dolgim premislekom, nekateri so se izgovarjali, da nimajo najljubše knjige, drugi pa so navajali naslove knjig, ki so jih že zdavnaj prerastli.

2. NAMEN RAZISKAVE

Namen moje raziskave je ugotoviti, kakšne so bralne navade in priljubljenost branja leposlovnih knjig pri osnovnošolcih višjih razredov v primerjavi s priljubljenostjo internetnih vsebin, socialnih omrežij, televizijo in računalniškimi igrkami.

V raziskavo sem zajela populacijo učencev od 6. do 9. razreda na OŠ Franceta Bevka v šolskem letu 2009/2010. Zbiranje podatkov je potekalo z anketiranjem, predvsem zaradi podatkov, koliko časa namenijo posameznim dejavnostim, pa je potrebno poudariti, da gre za samooceno otrok. Anketni vprašalnik so izpolnjevali vsi učenci, ki so bili na dan anketiranja v šoli: po številu jih je bilo 115, od tega 58 fantov (50,6%) in 57 deklet (49,4%); 33 učencev (28,7%) je bilo iz šestega razreda, 30 (26,1%) iz sedmega, 19 (16,5%) iz osmega in 33 (28,7%) iz devetega razreda. Podatke sem računalniško obdelala s pivot tabelami v programu Microsoft Office Excel.

3. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Najprej sem ugotavljala, katera izmed naštetih dejavnosti (gledanje televizije, branje, igranje računalniških igrk in uporaba interneta ter socialnih omrežij - facebook, messenger ...) je med njimi najbolj priljubljena. Po predvidevanjih je priljubljenost med naštetimi dejavnostmi odvisna od spola. Pri fantih je najbolj priljubljeno igranje vseh vrst računalniških igrk, na drugo mesto so postavili gledanje televizije, sledi uporaba interneta ter socialnih omrežij, daleč na zadnjem mestu pa je branje leposlovnih knjig. Pri dekletih je najbolj priljubljen internet s socialnimi omrežji, na drugem mestu je tako kot pri fantih televizija, na tretjem je branje leposlovnih knjig, daleč na zadnjem mestu pa je igranje računalniških igrk. Zaskrbljujoč je podatek, ki se je pokazal tako pri fantih kot pri dekletih, da priljubljenost branja s prehodom učencev v višje razrede pada. Najbolj izstopa podatek fantov v devetem razredu, kjer so vsi razen enega učenca od skupno 16 anketiranih branje postavilo na zadnje mesto, obratno pa se tako pri fantih kot pri dekletih večja zanimanje za internet ter socialna omrežja.

V nadaljevanju sem ugotavljala, koliko časa namenijo posamezni dejavnosti na dan med tednom in med vikendom. Iz spodnje preglednice je razvidno, da učenci največ časa namenijo gledanju televizije, ki jo med tednom v povprečju gledajo 114 minut na dan, med vikendom pa kar 167 minut na dan. Na drugem mestu je uporaba interneta in socialnih omrežij, za kar porabijo učenci v povprečju 87 minut na dan med tednom in 119 minut med vikendom. Na tretjem mestu je igranje računalniških igrice s 57 minutami na dan med tednom in 75 minutami na dan med vikendom. Na zadnjem mestu pa je branje leposlovnih knjig, ki mu med tednom posvetijo v povprečju 42 minut na dan in 66 minut med vikendom. Iz anketnih vprašalnikov je razvidno, da dekleta za branje porabijo več časa kot za igranje igrice, kar zastrašujoč podatek pa je, da fantje v devetem razredu porabijo med tednom kar 147 minut dnevno za igranje vseh vrst računalniških igrice in 133 minut za gledanje televizije, med vikendom pa 167 minut za igrice in 199 minut za gledanje televizije, za branje pa v povprečju le 13 minut. Televizijo največ učencev gleda med tednom od 20. do 22. ure, med vikendom pa od 20. do 23. ure, iz česar sklepam, da učenci najraje gledajo filme, ki se predvajajo v tem času. Za računalniške igrice najdejo največ časa med tednom do prihoda staršev (kar verjetno ni naključje, saj tako uidejo nadzoru staršev), med vikendom pa popoldne, medtem ko so na internet in socialna omrežja med tednom in med vikendi »priklopljeni« vse popoldne. Skoraj 15 % učencev med tednom ne bere nič, ta odstotek pa med vikendom naraste na dobrih 19 %. Tudi tisti, ki berejo, to počnejo največkrat popoldne. Najbolj presenetljiv podatek pa je, da tisti učenci, ki so aktivni tudi po 22. oz. 23. uri, v tem času najpogosteje berejo. Sklepam, da so to tisti otroci, ki radi berejo, ki jih zgodba tako privlači, da ne morejo odložiti knjige, nekaj učencev pa je tudi izjavilo, da ne morejo zaspati, če pred tem ne berejo.

Preglednica 1

		Vrednosti								
Razred	Spol	Št. Anketirancev	Gledanje		Branje		Igranje		Internet	
			TV med tednom	Gledanje TV med vikendom	med tednom	Branje med vikendom	igrice med tednom	Igranje igrice med vikendom	med tednom	Internet med vikendom
6		33	100	153	55	81	50	71	69	88
	M	19	94	150	52	76	68	102	57	89
	Ž	14	108	156	59	87	25	29	86	87
7		30	127	171	51	68	49	59	71	88
	M	15	157	201	41	57	81	105	73	99
	Ž	15	97	142	60	80	17	13	69	76
8		19	90	143	40	54	34	57	89	153
	M	8	84	152	40	41	73	104	64	115
	Ž	11	94	136	40	64	7	23	108	180
9		33	129	193	23	56	83	103	116	157
	M	16	133	199	13	14	147	176	107	103
	Ž	17	125	187	32	95	24	34	125	208
Skupaj		115	114	167	42	66	57	75	87	119

Vsi podatki so povprečne vrednosti na dan v minutah.

Ker sem pričakovala, da bodo številke, koliko časa otroci preživijo v družbi elektronskih medijev, visoke, me je zanimalo, koliko so v te dejavnosti vpeti njihovi starši, zato so učenci odgovarjali na vprašani, ali jih starši časovno in vsebinsko omejujejo pri gledanju televizije, igranju igrice in uporabi interneta ter socialnih omrežij. Ugotovila sem, da le polovica staršev časovno omejuje te dejavnosti, po pričakovanjih pa s starostjo otrok to omejevanje pada. Tudi iz odgovorov na vprašanje, ali jim

starši postavljajo pravila, katere oddaje in filme smejo gledati in katerih ne, je razvidno, da ima le polovica anketiranih otrok postavljena pravila. Primerjava podatkov je pokazala, da tisti starši, ki časovno omejujejo in postavljajo pravila, to počnejo pri televiziji, igricah in internetu, druga polovica staršev pa ne omejuje in ne postavlja pravil za nobeno od prej naštetih dejavnosti. Razmerje med otroki, ki jih starši kakorkoli omejujejo, in med tistimi, ki jih ne, se z leti spreminja; v šestem razredu 85% otrok pravi, da jim starši postavljajo pravila, v devetem razredu je teh otrok le še 10%. Približno 17% staršev pa omejevanje uporablja le kot sredstvo kaznovanja, kar po mojem mnenju ni najboljša metoda discipliniranja otrok, saj npr. gledanje nasilnega filma ni odvisno od otrokove pridnosti.

Na vprašanje, kaj najraje gledajo na televiziji, so učenci na prvo mesto postavili filme, sledijo jim ameriške nadaljevanke in serije (npr. forenziki, odvetniki ...), na tretjem mestu pa so resničnostni šovi in druga tekmovanja (npr. Kmetija, Slovenija ima talent ...). Zanimivo je, da risanke rado gleda le še 7% otrok, poljudno-znanstvene oddaje pa rado spremlja le 12% otrok, od tega samo eno dekle. Na zadnjem mestu so slovenski filmi in nadaljevanke, gledata jih le en sedmošolec in ena šestošolka. Po pričakovanjih sta najbolj priljubljeni zvrsti filma komedija (33%) in akcijski filmi (29%), pri čemer so slednji enako priljubljeni med obema spoloma. Izstopa podatek, da se noben fant ni odločil za romantične filme in nobeno dekle za zgodovinske filme in drame. Zanimivo se mi zdi tudi, da je kar polovica otrok, ki jim starši postavljajo pravila, izpostavila, da si želijo gledati grozljivke, pa jim starši tega ne dovolijo. Predvidevam, da doslednost staršev pri prepovedi gledanja grozljivk izhaja iz bojazni, da bi otroke tlačile nočne more, čeprav bi se morali vprašati tudi o primernosti gledanja akcijskih filmov, ki nizajo nasilne prizore drugega za drugim.

Pomemben podatek se mi zdi tudi, koliko otrok ima v svoji sobi televizor, saj imajo ti otroci možnost večje svobode pri izbiri vsebin in času gledanja. Izkazalo se je, da ima televizor v svoji sobi 27% učencev; po pričakovanjih delež otrok s televizorjem v svoji sobi z leti narašča in v devetem razredu doseže skoraj polovico. Seveda me je zanimalo tudi, koliko otrok ima svoj računalnik. Rezultat je bil pričakovan; kar 61% anketiranih otrok ima svoj računalnik, 27 % si ga deli z bratom ali sestro, le 12% otrok je brez svojega računalnika. Da ima toliko učencev na voljo svoj računalnik, menim, da izhaja iz tega, da so starši prepričani, da ga otrok potrebuje za šolo. Učenci pa so na vprašanje, kateri dejavnosti na računalniku posvetijo največ časa, v 50% primerov odgovorili, da klepetajo s prijatelji preko facebooka, messengerja ... - pri dekletih je ta delež znašal kar 70%.

Veliko staršev morda misli, da so njihovi otroci že dovolj zreli, da se lahko sami odločajo o vsebinski in časovni primernosti uporabe elektronskih medijev, morda pa le popuščajo pod pritiski svojih otrok zaradi ohranjanja miru v hiši. Še bolj zaskrbljujoče se mi zdi dejstvo, da otroci najpogosteje gledajo televizijo sami, o filmih in oddajah, ki so si jih ogledali, pa se večinoma pogovarjajo s prijatelji in sošolci, le 7% otrok je odgovorilo, da se o ogledanih vsebinah pogovarja s starši oz. družinskimi člani. Tudi o tem, kar počnejo na internetu in socialnih omrežjih, se v glavnem pogovarjajo le med sabo, saj je le 8% otrok odgovorilo, da se o tem pogovarjajo s starši. Medvrstniško diskutiranje zagotovo ne more nadomestiti pogovora z odraslo osebo, ki lahko otroka poduči o varni uporabi interneta, kritični izbiri medijskih vsebin ...

Nato je sledil sklop vprašanj o bralnih navadah učencev in najprej me je zanimalo, koliko leposlovnih knjig so prebrali v tem šolskem letu, in sicer za domače branje, bralno značko in druge, ki so jih prebrali prostovoljno. V povprečju so prebrali 3,7 knjige za domače branje, 3,6 knjige za bralno značko, 7,6 pa drugih knjig po lastnem izboru. V vseh primerih so dekleta prebrala več; pri domačem branju je odstopanje minimalno, medtem ko so pri bralni znački in drugih knjigah prebrala kar 50% več. V povprečju učenci niti niso prebrali tako malo knjig, vendar levji delež prebranih knjig odpade na peščico strastnih bralcev, ki so prebrali do 50 knjig, to pa potrjuje tudi podatek, da 37% otrok ni prebralo niti ene knjige za bralno značko, 5% niti ene knjige za obvezno domače branje, 19% otrok pa ni prebralo nobene druge knjige.

Ob odgovorih na vprašanje, zakaj bereš, pa sem bila prijetno presenečena, saj so učenci na prvo mesto postavili odgovor, da berejo, ker jim je to v veselje in zabavo, na drugo mesto pa, ker se

zavedajo, da je to koristno zanje, saj bodo potem bolje pisali spise. Presenetljivo je tudi dejstvo, da je 20% učencev odgovorilo, da berejo zaradi zahtev učiteljice, le 8 % pa zaradi zahtev staršev. In v nadaljevanju sem ugotovila, da starši ne postavljajo nobenih pravil glede branja, saj je tako odgovorilo kar 75 % anketiranih otrok. Tisti otroci, ki so zapisali, da jim starši postavljajo pravila, so izpostavili, da starši zahtevajo, da preberejo vsaj knjige za domače branje. Seveda se mi poraja vprašanje, ali starši res ne postavljajo zahtev po branju ali pa so le nemočni v boju s svojimi otroki, ki jim je branje zoprno in dolgočasno opravilo.

Pri vprašanju, kaj radi berejo, so na prvo mesto postavili mladinske povesti, v katerih nastopajo njihovi vrstniki in uspešno rešujejo težave, na drugem mestu so detektivke in kriminalke, na tretjem pa knjige s socialno tematiko. Na seznamu najljubših knjig se je na prvem mestu znašla knjiga Somrak, ki so jo kot svojo najljubšo seveda izbrala samo dekleta, na drugem mestu je Harry Potter, ki so ga izbrali samo fantje, na tretjem mestu pa se je znašla knjiga Čefurji raus, ki so jo izbrali samo devetošolci. Učenci so zapisovali tudi naslove Pet prijateljev, Mi, otroci s postaje Zoo, Soba nočne more, Bratovščina Sinjega galeba, Eragon, Lov na pošasti, Gospodar prstanov ... Iz naslovov, ki so jih omenjali otroci, se da ugotoviti, da jih zelo privlačijo sodobne mladinske povesti in romani s fantastičnimi elementi, kjer se zgodbe dogajajo v vzporednih svetovih, književne osebe pa so pošasti, nenavadna bitja, čarovniki, zmaji ... Prav zanimivo je opazovati s kakšno lahkoto se učenci identificirajo npr. z vampirji iz knjižne uspešnice Somrak, troli in vilini iz Gospodarja prstanov, težje pa se vživljajo v književne osebe iz preteklih stoletij. Uživajo v branju, kadar je jezik sodoben, ne motijo jih niti neologizmi, težje pa se skoncentrirajo, kadar se ob branju srečujejo z arhaizmi in dialektizmi.

Zanimivo je tudi dejstvo, da se o ogledanih filmih in oddajah polovica anketiranih otrok pogovarja s prijatelji in sošolci, medtem ko se o prebranih knjigah najpogosteje ne pogovarjajo – s prijatelji se o knjigah pogovarja 31% otrok, s starši pa le 18% otrok. Starši se z otroki očitno večinoma ne pogovarjajo ne o filmih, ki jih gledajo njihovi otroci, ne o knjigah, ki jih berejo. Še bolj kot to pa se zdi presenetljivo, da učenci med seboj ne razpravljajo prav veliko o prebranih knjigah. Le zakaj? Morda ni dovolj »in«?

Nato so se morali učenci oceniti, kakšni bralci so. 53% anketiranih učencev meni, da berejo »na dušek« in površno, ker jih zanima samo zgodba. Prebrano hitro pozabijo ali pa si zapomnijo le bistvo zgodbe, podrobnosti pa ne, zgradbo povedi in slogovnih sredstev sploh ne opazijo. 47% učencev pa sebe ocenjujejo kot bralce, ki berejo pazljivo, o prebranem premišlujejo, vrednotijo in primerjajo s svojimi izkušnjami; med branjem opazijo tudi zgradbo povedi in slogovna sredstva. Menim, da so se otroci ocenili kar realno, saj sem ob razgovorih za bralno značko in domače branje že sama ugotovila, da polovica otrok bere zelo površno, kar potrjujejo tudi njihovi izgovori, češ da so knjigo prebrali že pred štirinajstimi dnevi, zato se je ne spomnijo več prav dobro.

Z anketnim vprašalnikom sem tudi ugotavljala njihov odnos do medijev in knjige ter kakšne občutke doživljajo med samimi dejavnostmi in po njih. Najbolj priljubljeno dejavnost, to je gledanje televizije, so učenci obeh spolov najpogosteje označevali z besedama sprostitvev in počitek, internet in socialna omrežja pa z besedo zabava. Pri branju in igranju igrice so se odgovori med spoloma razlikovali - dekleta igranje igrice dojemajo kot dolgočasno, branje pa jim pomeni sprostitvev in učenje, medtem ko fantom igranje igrice predstavlja zabavo, branje pa so v enaki meri označevali kot obvezno, počitek in dolgočasno.

Med gledanjem televizije otroci najpogosteje občutijo ugodje in adrenalin, po gledanju pa so zadovoljni, saj se jim zdi, da so se ob televizorju sprostili in zabavali. Kadar so »na računalniku«, občutijo srečo, svobodo in ugodje, ob branju leposlovnih knjig pa je njihov prevladujoč občutek svoboda, takoj na drugem mestu pa dolgčas. Po branju je 50% otrok zadovoljnih, ker menijo, da so se zabavali in sprostili, 23% pa jih meni, da so po branju dolgočasni, zaspani in se jim nič ne da, ne gre pa zanemariti tudi podatka, da 10 % otrok pravi, da so po branju polni novih idej za likovno, glasbeno, besedno ali drugo ustvarjanje. Na vprašanje, s katerimi junaki se najlažje poistovetijo oz. bi bili radi taki kot oni, je bil na prvem mestu po pričakovanih odgovor, da so to filmski junaki (72,2%). S književnimi osebami se identificira le 18,3%, z liki iz računalniških igrice pa 9,6% otrok.

Za konec pa me je zanimalo še, ali učenci menijo, da dejavnost, ki so jo izpostavili kot svojo najbolj priljubljeno, vpliva na njihov miselni svet, vrednote, načine reševanja težav in komuniciranje z vrstniki, starši ter učitelji. 65% učencev meni, da vpliva, medtem ko jih je 35% prepričanih da ne. Tisti, ki jim je gledanje televizije najljubša dejavnost, menijo, da jim to omogoča spoznavati življenje, da pridobivajo nove znanje in ideje, da jim omogoča zavedanje, kako je drugod, da si lažje predstavljajo, kakšen poklic si želijo ipd. Tisti, ki jim je najljubša dejavnost uporaba interneta in socialnih omrežij, priznavajo, da zaradi tega manj komunicirajo s starši, imajo občutek, da lahko s prijatelji delijo vse svoje težave, da pogovor preko interneta poteka celo lažje kot v živo, da prevzemajo mnenja drug od drugega, poslušajo enako glasbo, ena učenka je celo zapisala, da se bolj upira staršem in se jim upa bolj ugovarjati. Tisti, ki jim je najljubša dejavnost igranje računalniških igrice, so večinoma prepričani, da to ne vpliva na njih, saj igrajo izključno zaradi zabave in sprostitve, pomenijo pa jim tudi beg pred težavami in vsakdanjimi obveznostmi. Tisti, ki jim je najljubša dejavnost branje, pa so zapisali, da z branjem bogatijo besedni zaklad, domišljijo in dušo, se naučijo kako ravnati v težavah, spoznavajo druge svetove, spoznavajo in sprejemajo raznolikost.

4. ZAKLJUČEK

Kje iskati krivce, da imamo med mladino vedno več »zaslonarjev«, kot imenuje današnje otroke in mladostnike dr. Karmen Erjavec zaradi nenehne uporabe različnih in enostavno dostopnih zaslonov, in vedno manj bralcev? Med starši, ki večino dneva preživijo na delovnem mestu, v učnih načrtih, ki prepočasi sledijo realnosti, v medijih, ki otrokom in mladostnikom ponujajo bolj živ, pisan in hrupen svet kakor dolgočasne knjige in obupni učbeniki, ki jih v zameno za to nudimo učitelji? Hlastno smo sprejeli vse ugodnosti sodobne tehnologije ter udobje kapitalističnega sveta, pozabili pa smo na stranske učinke. Tarnanje o izgubi vrednot, o potrošniški družbi, o mladini, ki je hiperaktivna, a hkrati premalo vztrajna pri ustvarjalnem delu in reševanju problemov, ne bo pomagalo. Nam odraslim, ki smo bili vzgojeni ob Bevkovih, Seliškarjevih, Ingoličevih in drugih »klasičnih« knjigah, večerni radijski pravljici, dveh ali treh televizijskih kanalih, je jasno, da televizija in internet omogočata hiter pretok informacij, pomagata spoznavati svet, pridobivati znanje. Kaj pa naša mladina? Naši »zaslonarji« željno srkajo podobe televizijskega sveta, v katerem vlada iluzija uspeha, varnosti, ljubezni in lepote, nenadzorovano sprejemajo podobe računalniškega sveta, in verjamejo ter zaupajo internetnemu komuniciranju, v katerem vlada iluzija priljubljenosti, sprejetosti in prijateljstva. Za obdelavo vseh medijskih podatkov, s katerimi so mladostniki zasičeni, potrebujejo pomoč. Naša naloga, naloga staršev in učiteljev, je, da otroke in mladino medijsko opismenimo, da bodo znali ločiti realen svet od izmišljenega, da bodo sposobni kritično pristopati k medijskim vsebinam in izbiri medijev, da bodo razumeli, da so mediji pripomoček, ki spodbuja kritičnost in željo po komentiranju družbene realnosti. Osveščeni otroci in mladostniki bodo znali kritično posegati po filmih, računalniških vsebinah in ne nazadnje tudi po knjigah.

Zanimanje za pisano besedo in pozitiven odnos do branja leposlovja pa se mora začeti v domačem okolju. Starši so tisti, ki otrokom pomagajo, da si že pred šolo »ustvarjajo predstave o branju in pomenu besed ter spoznavajo, da sporazumevanje poteka na različne načine, da imajo tiskane besede v okolju različne pomene, da jim slikanice pripovedujejo o njih samih in o drugih ter drugačnih ljudeh, da so poslušanje, govorjenje in branje prijetne in povezane dejavnosti, ki imajo določen cilj, in da so črke in glasovi v neki povezavi.« (Grosman, 2006) Ob vstopu v šolo pa je naloga učiteljev razrednega pouka in slovenščine, da učencem in dijakom razložimo, da književnost ne odpira samo vrat v izkušnje drugih ljudi in kultur, ampak nas marsikaj nauči tudi o učinkoviti rabi in delovanju jezika. Postopkov jezikovnega ubesedovanja izkušnje se ne naučimo s še tako pogostim gledanjem filmov, ampak z branjem leposlovne pripovedi, ki »ne prispeva samo k osvajanju bogatejšega besedišča in skladišča rab, kot še vedno mislijo nekateri starši, marveč tudi k razvijanju sposobnosti za pripovedno urejanje lastne izkušnje, ki je pomembna za preživetje in za boljše kakovost življenja.« (Grosman, 2006) Poleg tega strokovnjaki opozarjajo, da so jezikovne in miselne veščine povezane; dobro razvite jezikovne veščine vplivajo na sposobnost razmišljanja in

vzročnega povezovanja. Tudi Vika Slabe v svojem članku Besedi osrednje mesto v šoli poudarja, da ima naša mlada generacija kljub širini znanja, ki jo oblikuje s pomočjo medijev, vedno hujše težave s koncentracijo, poslušanjem in branjem z razumevanjem. Sodobna vizualna sredstva so zmotila naravni razvoj jezikovne zmožnosti, saj so olajšala sprejemanje informacij s slikami oz. konkretnjšimi sredstvi. Za razbiranje s sliko spremljanega sporočila je potreben manjši napor kot pri samo jezikovnem sporočanju. Predvsem z besedo vzgajana generacija se napora, ki je potreben za premagovanje abstraktnosti jezika, dejansko ne zaveda, medtem ko ga »televizijski otroci« občutijo, ga vedno težje premagujejo in iz besedil razbirajo vedno manj podatkov. Slabetova pravi, da gre za nemoč pri razbiranju besede, kadar se ne morejo opreti na vizualna pomagala, saj je beseda sama za našega šolarja trd oreh, trši kot za generacijo pred njim.

Verjamem, da se vsi učitelji slovenščine močno zavedamo, kakšno moč ima pouk književnosti pri sprejemanju leposlovja in motivaciji za branje današnje generacije. Kljub večnemu pomanjkanju časa se pri obravnavi umetnostnih besedil trudim, da me ne zanese v hitro in površinsko obravnavo, kjer bi bili učenci le pasivni naslovniki. Učence ves čas navajam na samostojno razmišljanje o besedilu, jih spodbujam k pogovoru o prebranem, k izražanju svojega mnenja, h kritičnemu premisleku, vrednotenju glede na lastne izkušnje pa tudi k tvorjenju in ubesedovanju lastnih besedil. Čeprav se včasih tudi meni zdi, da sem zastarela in nemočna v borbi z mediji, si vedno rečem, da sem s svojim poukom na pravi poti, kadar mi učenci ob napovedi, da se od obravnave neumetnostnih besedil in slovnice vračamo h književnosti, od veselja vzklikajo »yes«. V razmislek pa morda še to: Ob obravnavi uradnega pisma sem osmošolcem dala domačo nalogo, da mi napišejo pismo, v katerem lahko navedejo mnenje in pripombe o pouku slovenščine. Od enaindvajsetih učencev je dvajset učencev zapisalo: manj neumetnostnih besedil in več književnosti, ker se tako radi pogovarjamo o tem, kar beremo v šoli.

Literatura:

Moč in nemoč televizije, dr. Karmen Erjavec in mag. Zala Volčič, Ljubljana, 1999
Razsežnosti branja: za boljšo bralno pismenost, Meta Grosman, Ljubljana, 2006
Vika Slabe, Besedi osrednje mesto v šoli, dostopno na naslovu: www.ff.uni-lj.si/publikacije/jis/lat2/038/55C04.HTM